

RAFIKI

Världen är full av nya kompisar!

KLIMAT-
FÖRÄNDRING

Regnet gör det svårt att gå till skolan

Ibland är ön där Sheela bor så översvämmad att skolan måste stänga. – Men under torrperioden kan jag promenera till skolan, det tar cirka 20 minuter då, berättar hon.

Sheela är 11 år och bor på ön Kamarbashpata i norra Bangladesh tillsammans med sin mamma och sina syskon.

Bangladesh är ett land som drabbas hårt av klimatförändringar. Varje år blir det cykloner, kraftiga oväder, och översvämningar. Ön Kamarbashpata ligger i floden Jamuna och de som bor

där är fattiga och mycket utsatta för naturkatastrofer. Under regnperioden blir det svårt att ta sig fram och ibland kan hela öar försvinna.

Sheela berättar att de brukar gräva flodgropar där hon bor. I flodgroparna kan regnet rinna ner och då blir översvämningarna inte lika stora. ▶

Bättre klimat

Elever från El Salvador, Guatemala, Sverige och Indien funderar på klimat och miljö. **Sidan 4.**

Snösäkert eller flyttbart?

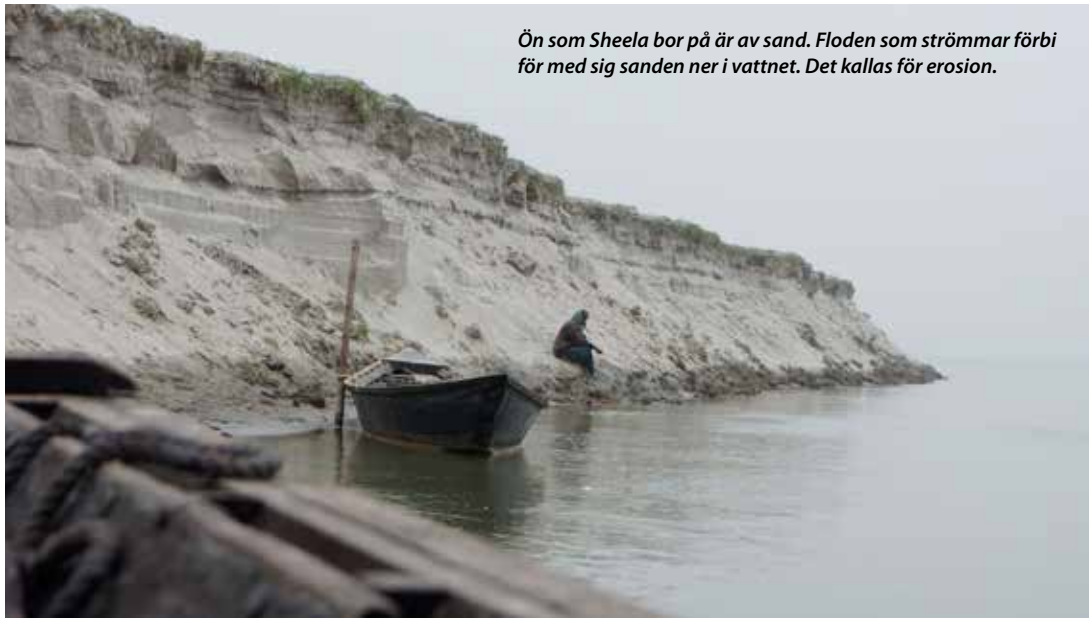
Klimatet spelar stor roll när man ska bygga hus. Se några olika hem på **sidan 8.**

Vattenlek

Samarbete och förflytta vatten snabbast. **Sidan 7.**

Ön som Sheela bor på är av sand. Floden som strömmar förbi för med sig sanden ner i vattnet. Det kallas för erosion.

– Men under regnperioden måste jag ändå ibland vada i vattnet för att komma till skolan eller åka båt för att komma fram. Ibland måste skolan stänga på grund av allt vatten, berättar hon.

Sheela går i klass 6 och i framtiden vill hon utbilda sig till läkare. Innan och efter skolan hjälper Sheela sin mamma med hushållssysslor som att tvätta och laga mat. På fritiden tycker hon om att spela spel och se på tv.

– Vi har ingen tv i vårt hus, så jag brukar gå över till min granne och se på tv. Jag gillar att se på tecknade filmer, hindifilmer eller på cricket, berättar hon.

I Sheelas hus använder familjen fotogenlampor när det är mörkt, men Sheela skulle hellre vilja ha solcellslampor. De är bra för miljön och bättre än fotogenlampor eftersom man slipper få rök i ögonen.

Sheela tycker att det är viktigt att plantera träd för att miljön ska bli bättre. Hon berättar att det huggs ner mycket träd där hon bor. Tegelstensfabrikerna behöver träden som bränsle.

Trots att ön där Sheela bor ofta drabbas av cykloner* och översvämningar trivs hon med att bo på Kamarbashpata.

– Vårt hus är byggt uppe på en höjd, så min familj klarar sig bra under regnperioderna, säger hon. ●

*cyklon: starka stormvindar

Text: Englah Samuelsson/Sofia Denzler
Foto: Englah Samuelsson, Carina Johnsson

Sheela

Ålder: 11 år
Bor: i landet Bangladesh
Favoritämne: bild och engelska
På fritiden: spela spel, titta på tv

Vad är klimatförändringar?

Artikel
6

Alla barn har rätt till liv och utveckling.

Klimatförändringar är naturliga

När man tittar långt bak i tiden ser man att jordens klimat alltid har förändrats. Det har varit istider och det har varit varmare perioder. Detta beror bland annat på vilka ämnen luften har innehållit och hur mycket av solens strålar som har nått fram till jorden.

Växthusgaser är som jordens täcke

Gaser i luften som gör jorden varmare kallas växthusgaser. När det blir varmare kallas det växthuseffekten. Växthuseffekten är helt naturlig och har alltid funnits. Utan den hade det varit så kallt på jorden att vi inte kunnat leva här. Växthusgaserna är som jordens täcke. Precis som hemma i sängen, så är det varmare under täcket än utanför. Det är viktigt att det här täcket fungerar bra, så det inte blir för varmt eller kallt.

Människan påverkar klimatet

Klimatforskare ser att det blir varmare snabbare nu än det gjort tidigare. De tror att detta bland annat beror på att vi människor släpper ut för mycket föroreningar i luften. Att det blir varmare på jorden kallas för en global uppvärmning.

Klimatet påverkar oss

Här i Sverige märker vi inte att det blir lite varmare klimat, men om du bor nedanför Himalaya skulle du märka att livet har blivit svårare. När det blir varmare kommer det mycket mer smältvatten från bergen. Floderna kan bli så stora att de drar med sig bilar och hus. Större mängder vatten rinner ut i haven och havsnivån stiger. Folk som bor längs kusten får översvämningar. Forskarna tror till och med att hela öar kan försvinna under vatten i framtiden.

Lektionstips finns på www.rafiki.se

ILLUSTRATION: HENRY HAHNE

Bättre klimat

Rafiki har mött fem elever som har funderat på klimatet och miljön.

ALEJANDRA

Alejandra, 6 år, El Salvador

Alejandras familj har startat ett bageri.

Vad tänker du på när du hör ordet klimat?

– Att det är viktigt att tänka på miljön för att vi bor här. Om inte vi hade städat ute hade det varit jättesmutsigt här.

Vad gör du för att miljön ska bli bättre?

– Att återvinna är viktigt, att använda gamla saker till nya saker.

Jesús, 13 år, Guatemala

Jesús går i sjuan. Varje dag efter skolan brukar han gå på turistgatan Calle Santander och sälja vykort som hans mamma har tillverkat. Jesus har sålt kort sedan han var sex år. Han jobbar oftast 5 timmar om dagen, men lite mindre när han har mycket läxor.

Vad tänker du på när du hör ordet klimat?

– Jag tänker på att vi måste ta hand om miljön och inte kasta skräp. Och när det regnar mycket så åker allt skräp ned i sjön.

Vad gör du för att miljön ska bli bättre?

– Jag slänger inte skräp på gatan och när jag ser skräp i sjön så plockar jag upp det.

JESÚS

MELKER

Melker, 10 år, Sverige

Melker bor i Onsala och går i klass 4.

Vad tänker du på när du hör ordet klimat?

– Jag tänker liksom på miljön. Hur det är i Sverige. Ibland tänker jag att om isen smälter i Antarktis så flyter vattennivån upp 50 meter.

Vad gör du för att klimatet ska bli bättre?

– Jag försöker att inte ta för mycket mat i "bamba"*, så att jag äter upp det jag tar. Det är för att inte döda mer djur än man behöver. Det är onödigt. Och jag plockar inte grenar av buskar bara för att det är kul.

* skolmatsal kallas bamba i Göteborgsområdet

SUMIT

Sumit, 15 år, Indien

I New Delhi bor Sumit med sin familj bara några meter från en stor soptipp. Här arbetar både vuxna och barn med återvinning. Sumit går i tionde klass. Istället för att arbeta på tippen som många andra här hjälper han sin mamma med att driva familjens affär.

Vad är klimat?

– Jag tänker på de tre årstiderna vi har här – regnperioden, sommaren och vintern. Sommaren är värst! Då kliar det över hela kroppen för att det är så varmt och jag får jämt feber.

Hur kan du vara med och förbättra miljön?

– Jag vill skriva ett brev till politikererna och säga att de måste städa och fixa till våra vägar.

Kareena, 10 år, Indien

Kareena bor i New Delhi och går i sjätte klass. Hon bor med sin mamma och tre syskon.

Vad tänker du på när du hör ordet klimat?

– Jordbävningar, vulkanutbrott och översvämningar. Min syster har lärt mig om naturkatastrofer. Jag tänker också på återvinning.

Hur förbättrar du miljön?

– Om någon slänger skräp på gatan säger jag till att man inte får göra det.

Text och foto: Maria Kalingas Ruin, Andreas Hallman och Julia Engborg

KAREENA

Kan du påverka klimatet?

Klimatet skiljer sig mycket i olika delar av världen och det håller på att bli varmare på jorden. Här är några exempel på hur den globala uppvärmningen påverkar människors liv just där de bor.

TORKA

Maria är på väg till skolan, genom en torr och stenig öken på landsbygden i Kenya. De har drabbats av längre och längre torrperioder. På många platser på jorden breder öknarna ut sig. FOTO: LOTTA OLOFSON

ÖVERSVÄMNING

I Bangladesh är många bosatta på öar av sand i floden Jamuna. Med hjälp av sandsäckar skyddas ön från erosion. Vid regnperioder översvämmas eller spolats öarna helt bort, när regnvattnet förstärks av smältvattnet från Himalaya. FOTO: ENGLAH SAMUELSSON

SVÅRT ATT ODLA

När klimatet förändras blir det nya förutsättningar för odling. Det kan bli både för mycket eller för lite regn. Grödor som har odlats i vissa områden kan inte växa där längre om det blir för varmt. Om det blir långvarig torka uteblir skörden. FOTO: ÅSA DAHLGREN

Fundera på:

- 1 Hur påverkas vardagen för barn som bor i olika klimatzoner i världen? Jämför olika klimat. Titta på bilderna på den här sidan och på sida 8.
- 2 Vad kan du göra för att förbättra klimatet?
- 3 Vad kan vuxna göra för att minska den globala uppvärmningen?

Skillnad på väder och klimat

Väder är hur atmosfären är just nu och beskrivs med hjälp av temperatur, vindar, molnighet, nederbörd och annat.

Klimat är väder över lång tid.

Ekologiska fotavtryck

Hur vi lever och hur mycket av jordens resurser vi använder spelar stor roll. Det påverkar också klimatet. Ekologiskt fotavtryck är ett sätt att mäta hur stor påverkan vår livsstil har på jorden. Man mäter hur mycket varje land använder av jordens resurser. I Sverige konsumerar vi mycket, exempelvis mat, prylar, kläder, bensin och olja. Om alla människor i världen hade samma ekologiska fotavtryck som invånarna i Sverige skulle vi behöva över tre planeter!

I världens fattigaste länder förbrukar man inte så mycket av jordens resurser. De har enklare boende, mindre konstgödsel och använder inte så mycket energi till transporter. Dessa länders ekologiska fotavtryck är mindre.

Lek

Fyll en hink snabbast

– på ett krångligt men roligt sätt

FOTO: TERESIA HÖRDEGÅRD

Den här leken går ut på att frakta vatten från en hink till en annan på tid. Det gäller att samarbeta bra så går det snabbt. Mått, snören och hink kanske du har hemma. Annars kan du köpa det second hand.

- 1 Använd fem olika stora mått, exempelvis 0,5 dl, 1 dl, 2,5 dl, 5 dl och 1 liter.
- 2 Knyt fast ett snöre i varje måtts handtag.
- 3 Fäst alla snören i en bräda, med hjälp av spik. För att kunna hälla med måtten behöver snörena vara 15 cm långa när de är knutna.
- 4 Fäst det minsta måttet först och det största sist i raden.
- 5 Laget ska med hjälp av det minsta måttet ösa vatten ur en hink. Vattnet måste hällas genom alla mått och samlas i det största måttet.
- 6 När det största måttet som är fäst i brädan är fullt springer hela laget med brädan till en tom hink 10 meter bort och häller i vattnet.
- 7 Lagen får fem minuter på sig att samla så mycket vatten de kan i den stora hinken. Sedan mäter man hur mycket det blev!

RAFIKI

Rafiki (8 sidor)
4/2015
Klimatförändringar

Rafiki betyder kompis på språket swahili.

Rafikitidningen passar för barn i de tidigare skolåren och tar på ett enkelt sätt upp barns vardag runt om i världen, visar på likheter och lyfter barns rättigheter.

Årsprenumeration
4 utgivningar per år,
pris inkl frakt och moms:
1 ex per utgåva 50 kr
30 ex per utgåva 250 kr
100 ex per utgåva 800 kr

Tidningen kommer till terminsstarterna, kring påsk och till FN-dagen: v 2, 13, 33 och 41.

För mer information och beställning av material, ring 0383-46 74 50 eller läs mer på www.rafiiki.se. Kontakta gärna våra informatorer för skolbesök, ring 0709-37 33 06 eller 0709-37 33 08.

Erikshjälpen och IM står bakom Skolprojektet Rafiki. Samarbetsprojektet stöds av SMR/Sida.

Utgivare: Erikshjälpen och IM
E-post: rafiiki@rafiiki.se
www.rafiiki.se

Ansv.utgivare: Daniel Grahn
Redaktion: Camilla Sköld, Andreas Hallman, Bitte Arréhn, Henry Hahne, Teresia Hördegård, Linus Edlund, Marcus Nilsson och Sofia Denzler

ISSN 1401-4335 *

Layout : Gilla Design
Tryck: Åkesson Berg
(svanenmärkt tryckeri)

Hus för olika klimat

Klimatet är det som mest bestämmer hur hus byggs runt om i världen. Våra hus skyddar oss från sol, regn, kyla eller kanske snö. På platser där det växer träd bygger man ofta trähus. Där det finns mycket sten byggs husen av sten och cement.

Jämför och reflektera över hur olika boenden kan vara.

Redo för översvämning

Huset som är byggt på pålar hittar vi i Kambodja i Asien. När det är regnperiod och blir översvämning klarar man sig bra! Under tider när det inte är blött används platsen under huset som vardagsrum. Här tar man emot gäster, för som gäst går man sällan in i huset.

Skyddar vid jordbävning

I El Salvador i Centralamerika bor Mario, 7 år. Hans mamma lagar majstortilla till försäljning. Marios hus är byggt av sten och cement och det är extra förstärkt med järnpelare. Området har många vulkaner och det är risk för jordbävningar.

Uteplats i stan

Många av husen i Kambodjas städer har små butiker i gatuplanet. Ovanför bor familjer och lägenheterna kan ha stora balkonger. På balkongen torkas tvätt och när det är väldigt varmt sover man utomhus. På natten blir affärslokalen till ett garage för familjens moped eller bil.

Flyttbart hus

I Kenya i Afrika bor Khawis. Familjen har ett flyttbart hus, eftersom de flyttar när getterna inte hittar mer mat. Huset byggs först av grenar. Det regnar nästan aldrig, så det räcker att sedan täcka huset med gräs och tyg.

Snösäkert

När det blir mycket snö glider snön ner från tak som är spetsiga. I kalla klimat behöver husen värmas upp, ha dubbla fönsterglas och isolering i väggarna.

Bor alla i Sverige i samma sorts hus? Och hur är det i Kenya?

Nytt nummer av
tidningen Rafiki
kommer i januari

Läs om barn som flyr och om barn som hjälper flyktingar!
Välkommen till www.rafiki.se

www.rafiki.se ERIKSHJÄLPEN